

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE ÖĞRETİM SETİ
ÖĞRETMEN KİTABI

YUNUS EMRE
ENSTİTÜSÜ

Seviye **C2**

C2
İÇİNDEKİLER

1 KELİMELE DÜNYA KURMAK	Kelimelerle Dünya Kurmak	9-32
	A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti	
	B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi	
	C) Kardeş Kalemler	
2 TÜRKÇENİN İNCELİKLERİ	Türkçenin İncelikleri	33-56
	A) Argo/Jargon	
	B) Hiciv	
	C) Taşlama	
3 MODANIN KALBI	Modanın Kalbi	57-84
	A) Moda	
	B) Estetik	
	C) Tasarım	
4 BİLİMİN ÖTESİNDE	Bilimin Ötesinde	85-106
	A) Sanata Bakış Açısı	
	B) Bilim Dünyası	
	C) Uykunun Gizemi	

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Emine Işınsu ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi	• Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri	• Hayat Değiştiren Roman	• En Sevdiğim Roman
• Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün	• Yine Bir Gül Nihal	• Başrol	• Benim Tiyatrom
• Beyaz Gemi	• Bozkırın Romancısı Cengiz Aytmatov	• Aşk Hikâyesi	• En İyi Roman

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Kadın Dediğin	• Argo	• Kadınlar ve Erkekler	• Kadınım, Erkeğim
• Namdar Nami Karatay	• Neyzen Tevfik	• Eşeğe Gem Vurmayın	• Siz Olsaydınız...
• Erkek Dediğin	• Şairlerden İnciler	• Ağır Sözler	• Teknoloji ve Kitap

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Düğmelerin Anlattığı Tarih	• Moda Kavramı	• Erkek Modası	• Boş Zaman Etkinliği Olarak: Alışveriş
• Doğu ve Batı'nın Estetik Algısındaki Farklılıklar	• Estetik Lüks Müdür?	• Estetik Nedir?	• Farklılık
• Atıl Kutoğlu	• Türk Evleri	• Geleceğin Mesleği	• Teknolojik Ev

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
• Türkan Şoray'la Röportaj	• Başlık Nedir?	• İşçi, Bilginler ve Sanatçılar	• Sanat Eserinin Büyüsü
• Evrenin Sırlarını Çözen İnsan	• Eşsiz Parmak İzlerimiz	• Eşsiz Özellikler	• İnsanlık İçin...
• Kötü Bir Rüya mı Yoksa Kâbus mu?	• Uykumuzda Neler Oluyor?	• Hayırlısı Olsun	• Hayal Gücü

C2
İÇİNDEKİLER

5 KÜLTÜR AYNAMIZDAN YANSIMALAR	Kültür Aynamızdan Yansımalar	107-132
	A) Karagöz Oyunu	
	B) Mevlânâ ve Mesneviden Seçmeler	
	C) Portreler	
6 İLETİŞİM DÜNYASI	İletişim Dünyası	133-152
	A) İletişim Türleri	
	B) Sözsüz İletişim	
	C) Kitle İletişimi	
7 HAYAT DERSLERİ	Hayat Dersleri	153-172
	A) Aksakaldan Öğütler	
	B) Hayatın İçinden	
	C) Mutluluğun Sırrı	
8 GEZİ DENEME MAKALE	Gezi Deneme Makale	173-200
	A) Gezi/Yorum	
	B) Yazarlık ve Yalnızlık	
	C) Uzayın Derinlikleri ve İnsan	

YEDİ İKLİM TÜRKÇE

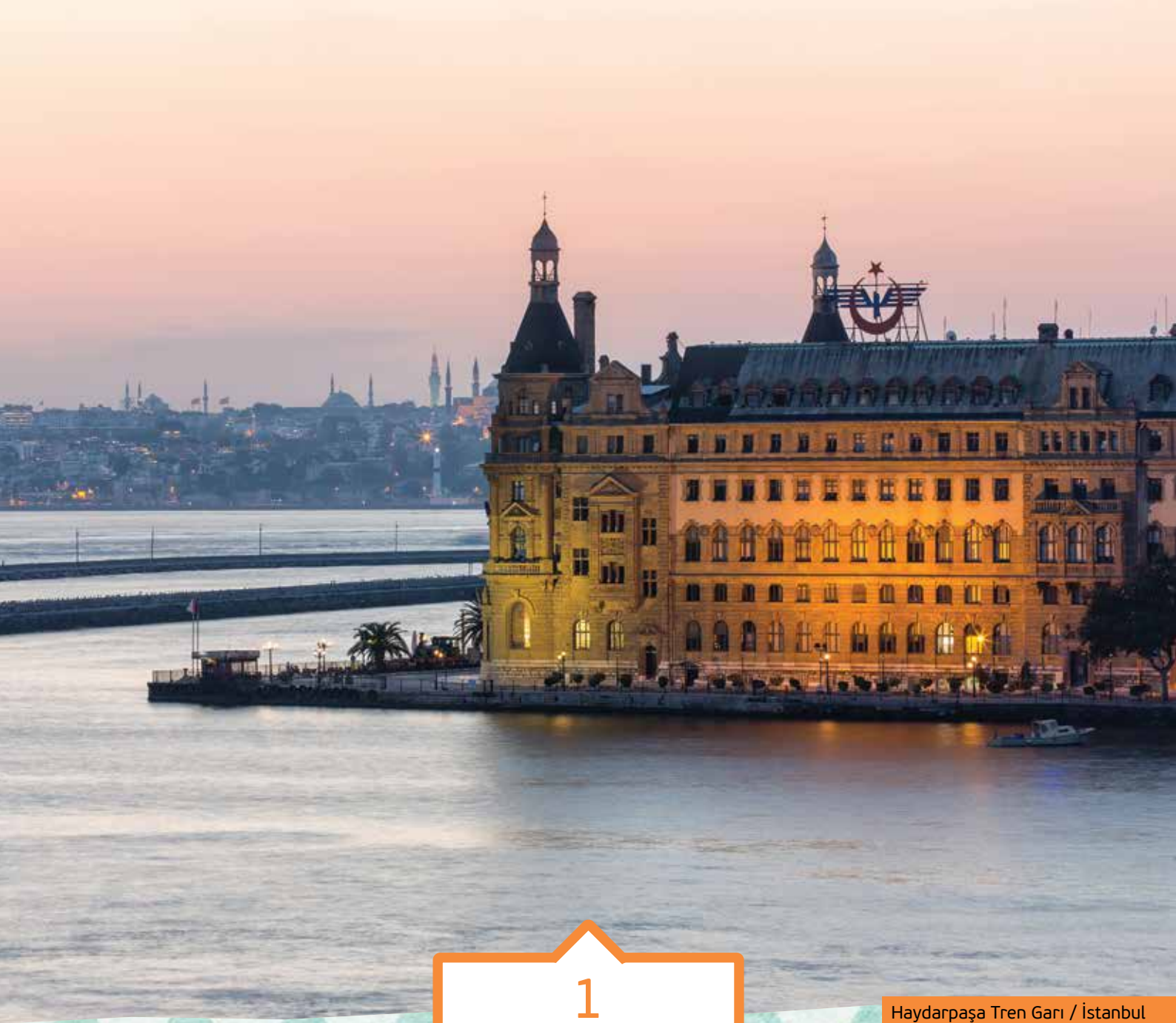
Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
Karagöz Oyunundaki Bazı Tipler ve Özellikleri	Karagöz Oyunu	Hazırcevap	Size Hangisi?
Diller Bir İstekler Ayrı	Mevlânâ Celeddin-i Rûmî	Sağırın Hasta Ziyareti	Sağır Duymaz Uydurur
Nasreddin Hoca'nın Köyünde	Bir Bellek Fenomeni (Mükrimin Halil Yınanç)	Ye Kürküm Ye	Define Arayan Adam

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
İletişim	Kişiler Arası İletişim	Fatura Ödeme	Etkili İletişim
Beden Dili	İş Hayatında Beden Dili	Sözsüz İletişim	İş Görüşmesi
Etik Eğitimi ve İletişim Etiği	Kitle İletişimi Nedir?	Gelişen İletişim	Ünlülerle Söyleşi

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
Yapıcı Olmak	Einstein'dan Hayat Dersleri	Fazla Mal Göz Çıkar-maz	Dünyayı Düzeltmek
Annenin Gözüyle Evlat	Bilgenin Bakış Açısı	Hayatı Değiştirmek	Benim Masalım
Eski Bir Tapınak Yazıtı	Güzel Şehirler Mutlu İnsanlar	Benim Şehrim	Mutlu Olmanın Yolları

Dinleme	Okuma	Konuşma	Yazma
Şavşat'ın Üstü Başı Kar	Beş Şehir'den...	Hayal Gücü	Konuşan Hayvan
Yalnızlar	Nasıl Yazar Oldum?	Yazarlık	Arasındaki Fark
Yapay Uydular	Uluslararası Uzay İstasyonu	Uluslararası Kurallar	Uydu Çöplüğü

Haydarpaşa Tren Garı / İstanbul

1

Kelimelerle Dünya Kurmak

◆ Bölümler

- A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti
- B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi
- C) Kardeş Kalemler

◆ Beceriler

- Edebî terimler ve kalıplar
- Sinema ve tiyatroyla ilgili terimler
- Anlatım teknikleri ve düşünceyi geliştirme yolları

◆ Kelimeler

- roman
- yazar
- eser
- sahne
- tasvir

1 Kelimelerle Dünya Kurmak

◆ A. ALT KONULAR

- A) Bir Roman Okudum Hayatım Değişti
- B) Hayat Bir Tiyatro Sahnesi
- C) Kardeş Kalemler

◆ B. SÖZ VARLIĞI

- Roman
- Hikâye
- Tiyatro
- Anlatım teknikleri
- Edebî metinler
- Söz sanatları

◆ C. KAZANIMLAR

DİNLEME

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşurunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.
4. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

OKUMA

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
3. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
4. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

KONUŞMA

1. Genel, eğitsel, mesleki alanlar veya boş zaman etkinlikleri gibi farklı konulardaki konuşmaları kendini kısıtlamaksızın akıcı bir şekilde sürdürür.
2. Toplumsal, mesleki veya akademik alanlarda dili amaca uygun, akıcı, doğru ve etkili bir biçimde kullanır.
3. Sosyal konularla ilgili düşüncelerini çeşitli öğelerle (fıkra, anekdot, deyimler vb.) ifade eder.
4. Karşı tarafın iddialarına ve yorumlarına uygun ve akıcı cevaplar verir.
5. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.
6. Konuları uygun şekilde ilişkilendirebilir, bazı noktaları geliştirip sonuçlandırarak ayrıntılı tanıtım veya açıklamalar yapar.
7. Uzun ve zor metinleri kendi cümleleriyle özetler.
8. Kişisel veya mesleki ilgi alanlarına ilişkin bir konuda ayrıntılı bir sunum yapar.
9. Dinleyicilerden gelen sorulara / yorumlara metinden bağımsız olarak anında karşılık verir.

YEDİ İKLİM TÜRKÇE C2

YAZMA

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde metinler yazarak ifade eder.
2. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.
4. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.
5. Karmaşık bir konuyu -ana hatlarını çizip önemli noktalarına da değinerek- açık ve iyi geliştirilmiş bir kompozisyon veya rapor hâlinde sunar.
6. Okuyucu kitlesine uygun üslup kullanır; anlaşılır, ayrıntılı, iyi yapılandırılmış metinler yazar.

◆ D. HAZIRLIK

Ünitenin adından ve hazırlık görsellerinden hareketle üniteyi tanıtır ve öğrencilerinizin üniteyle ilgili kendi kültürlerinden gelen birikimlerini harekete geçiriniz.

Ünitenin adını (Kelimelerle Dünya Kurmak) yazı tahtasının sol üst ya da sağ üst köşesine büyükçe yazınız. Hemen onun altına “, roman, hikâye, tiyatro, yazar” kelimelerini yazınız.

Öğrencilerinizin ilgisini ünitenin kapağında yer alan ana görsellere ve tahtadaki kelimelere çekiniz. Bu görseller ve kelimeler etrafında öğrencilerinizi konuşturunuz.

Bu üniteye başlarken öğrencilerinizden **Oğuz Atay'ın “Tutunamayanlar”** isimli romanını okumalarını isteyiniz.

Kazanımlar

◆ Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşununun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

A. BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Öğrencilerinizi konuya hazırlamak için "Ayda ne kadar kitap okuyorsunuz?" sorusunu sorunuz.
2. Onlara hem kendi ülkelerindeki yazarlardan hem de dünyaca ünlü yazarlardan hangilerini tanıdıklarını sorunuz.
3. Onlara "Tandığınız bir Türk yazar var mı? Kim?" sorularını yöneltiniz ve konuyla ilgili öğrencilerinizin konuşmalarını sağlayınız.

1. Dinleyelim.

1. Öğrencilerinizden Yunus Emre'nin hayatı ve edebî kişiliği hakkında bir araştırma yapmalarını isteyiniz. Metni dinletmeden önce öğrencilerinizin araştırdıkları bilgileri sınıfta paylaşmalarını sağlayarak Yunus Emre'nin hayat felsefesini öğrenmelerini sağlayınız.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni bilgisayardan dinletiniz. Dinlediklerini daha kolay anlayıp hatırlayabilmeleri için not alarak dinleme yöntemini kullanmalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizin "Emine Işın-su ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi" isimli metni dinlerken önemli gördükleri ifadeleri, açık ve anlaşılır şekilde defterlerine not almalarını isteyiniz. Öğrencilerinizden bazılarını yazdıklarını okutarak diğer öğrencilerinizin kendi yazdıkları ile karşılaştırmalarını isteyiniz.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

Üniteye Hazırlık

- Ülkenizde ödül almış bir yazar var mı?
- Kitap okumayı sever misiniz? Hangi tür kitaplar okursunuz?
- Sizce edebiyat topluma ne kazandırır?

A) BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Dinleyelim.

Emine Işın-su ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi

2. Cevaplayalım.

1. Öğrencilerinizden dinledikleri metne göre soruları cevaplamalarını isteyiniz.
2. Cevapları kontrol ediniz. Yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Cevaplayalım.

1. Yazar, Yunus Emre'yi anlattığı romanı için "Kırk yıl bekledim." ifadesini neden kullanmış olabilir?

- A) Zamanı olmadığı için
- B) Ruh hâli uygun olmadığı için
- C) Başka romanlar üzerine yoğunlaştığı için
- D) Gurbette olduğu için

2. Yazar, Yunus Emre'yi anlattığı romanını yazarken nasıl bir ruh hâli yaşamıştır?

- A) Kararlı, sabırlı ve neşeli
- B) Aceleci, coşkulu ve heyecanlı
- C) Yavaş, telaşlı ve umutlu
- D) Sevinçli, kaygılı ve hızlı

3. Yazar'ın Yunus Emre'ye duyduğu sevginin kaynakları nelerdir?

- A) Yunus'un aşk dili ve halkın diliyle söylemesi
- B) Yunus'un tasavvufi yoğun şekilde ilgilenmesi
- C) Yunus'a annesinin de büyük ilgi duyması
- D) Yunus'ta yazarın kendini bulması

4. Yazar, eserinde Yunus Emre'nin hangi yönünü ön plana çıkarmak istemiştir?

- A) Tasavvufi yönünü
- B) Maddi yönünü
- C) İnsani yönünü
- D) Barışçıl yönünü

5. Yazara, göre hangisi yazarların sorumluluklarından biri değildir?

- A) Milletin değerlerini ileri taşıması
- B) Evrensel değerleri ileri taşıması
- C) Millete ayna tutması
- D) İyi eserlere teşvik etmesi

Kazanımlar

◆ Okuma

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
3. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
4. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

3. Okuyalım.

1. Metni öğrencilerinize önce siz okuyunuz. Öğrencilerinizin metni daha iyi anlamalarını sağlamak amacıyla işaretleyerek okuma yöntemini kullanınız. Öğrencilerinizden metni siz okurken önemli ifadelerin, mecaz anlamlı kelimelerin altını çizmelerini isteyiniz.
2. Öğrencilerinize metinleri paylaşdırınız. Okuma sırasında önemli gördükleri yerleri metin üzerinde işaretlemelerini isteyiniz. Altını çizdikleri veya çeşitli işaretlerle belirledikleri bölümlerdeki mesajlardan hareketle kıssaları uygun başlıklarla eşleştirmelerini isteyiniz.
3. Metni okuttuktan sonra öğrencilerinizden 4. etkinlikte yer alan soruları cevaplandırmalarını isteyiniz.

3. Okuyalım.

BİR BEN VARDIR Bende Benden İÇERİ

Türk milletinin yetiştirdiği en büyük tasavvuf büyüklerinden ve Türk Dili ve Edebiyatı tarihinin en büyük şairlerinden biri olan Yunus Emre'nin hayatının konu edildiği eserde Yunus Emre'nin gençlik yılları, ailesi, sevdaları, hüznüleri ve hocası Tapduk'la tanıştıktan sonra yaşadığı büyük değişim anlatılmaktadır. Yunus Emre, üstadı Tapduk Emre'nin kapisında yıllarca hizmet ettikten sonra "Ben hocama ve bu dergâha layık değilim düşüncesiyle hocasının yanından ayrılır. Aylarca farklı diyarları dolaşır, çektiği sıkıntılar, gördüğü bazı hikmetli olaylardan sonra hocasının yanından ayrıldığına pişman olur ve tekrar Tapduk'un dergâhına doğru yola çıkar.

(...)

Aylar birbirini kovaladı, bahar yaza, yaz sonbahara döndü! Yollarda pek çok insanla tanış oldu. Kimi zaman davet edildiği bir köyde, yumuşak yün yatak üzerinde yattı. Kimi zaman bir ağaç altında, kuru toprağın üzerinde... Aç kaldığı da oldu, epey tok olduğu da. Bazen çok iyi karşılandı, bazen suratına bakan olmadı. Fakat kendisine yapılan her türlü davranışı, söylenen her sözü, sorulan her soruyu, gönül hoşluğu ile alıp kabul etti; ne küssüp darıldı, ne de yapılan iltifatlardan kendine bir pay çıkardı. Gönünde taşıp duran sevgiyi dağıtmaya çalışıyordu o, ne olursa olsun; onu övgülerle kabul etseler de ona aldırmasalar yahut onu kovsalar da, iyi yahut kötü davransalar da, Yunus'un gözlerindeki sevgi ışıklarından etkilendiler. Herkes, gönül yettiği kadarını aldı. Kalan sevgi, kara toprağa, masmavi göğe, çiçeklere, dağlara, taşlara, ırmaklara dağıldı. Yunus, bir aşk selini ardınca sürükleyip yürüdü, yürüdü.

Ömrü boyunca dalgalanıp duran gönül durulmuş, heyecanları erimiş, endişeleri hatta soruları yok olmuştu. Yunus baştan ayağa "aşk", Yunus baştan ayağa "teslim", Yunus baştan ayağa, "sabır"ı gayrı. Başka hiçbir duyguya, düşünceye yer kalmamıştı gönülünde ve aklında. Aşk nefsinin yakıp kül etmiş, Yunus yürüdükçe, çeşit çeşit insanlarla tanıştıkça, bu küller dağılıp savrulmuştu. Yunus yürüyordu, ağızında mısralarla:

Taptuk'un tapusunda, kul olduk kapisında, Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdüllillah. Ve çok uzaklarda, ufukta yıllarca kuru ağaçlarını kestiği bildik dağ görüverince, Yunus heyecandan boğulacak gibi oldu, eğilip toprağı öptü.

Bütün gece yürüdü, seher vakti erişti dergâha. Kapisında bir durup nefeslendi, dönüp geldiği yola baktı, köyü gördü. Kendi evini seçmeye çalıştı, seçemedi. O sırada Anabacı'nın sesini işitti.

-Hoş geldin Derviş Yunus, diyordu.

Yunus sevinçle irkildi, baktı; kadıncağız sanki daha da yaşlanmıştı bu geçen üç-üç buçuk yılda, koşup elini öptü, sonra onun ellerini kendi kocaman avuçları arasına aldı:

"Anacığım." dedi "Çok özledim, hasretten yandım kavruldu, ama geciktim işte, acaba Hazret'im beni başışlar mı?"

-Bilemem ki Yunus, dedi. Artık çilenin bittiğine hükmederse, başışlar seni, öyle sanırım... Bilmem ki kulağına erişti mi Derviş Yunus, artık gözleri hiç görmez oldu. Şimdi gidip onu dışarı çıkaracağım, sen de gel bakalım.

Tekdekiler sabah namazı için uyanmaya başlamış, çevre, ses ve hareket dolmuştu. Anabacı'nın arkasında sessizce yürüyen Yunus'u fark eden çıkmadı. Kapiya geldiler, Anabacı, "Dur" diye işaret edip, içeri girdi. Yunus bir durdu, sonra kendini eşinin üzerine attı. Hocası üzerine bassın, öyle fark etsin onu istiyordu. Gerçekten de kapı açıldı, bir eli karısının omuzunda, Tapduk göründü. Bir adım attı, bir şey fark etti, hemen çekti ayağını, karısına sordu:

-Hatun nedir, kimdir bu?

-Yunus, dedi kadın çekinerek.

-Haa, dedi. Taptuk gülümseyerek; bizim Yunus mu?

-Evet, dedi kadın neşeyle.

-Kalk ayağa Yunus, dedi ve ilave etti, hatun sen kal evde, artık Yunus götürür beni.

12 Ünite 1 • Kelimelerle Dünya Kurmak

Yunus önce onun elini öptü, gözyaşlarıyla ıslattı bu eli. Sonra ikisi beraber yavaş yavaş yürümeye başladılar. İşte o zaman çevredekiler fark etti onları; "Yunus dönmüş" avazı dolaştı, koşup geldiler ve edeple Taptuk'la Yunus'un arkasından yürümeye başladılar mescide doğru.

Namazdan sonra, Yunus'la Taptuk, selâmlıkta sohbet ettiler.

Yunus, ancak öğlene doğru, derviş arkadaşlarının yanına gitti; hepsiyle selâmlaşip kucaklaştılar fakat Bodur Musa ile sarılışları bir başka oldu, daha bir sevecen, daha bir özlemlî... Yunus:

-Bodur Musa, dedi, seni düşümde görmüş-tüm, hele bir gözlerimin içine bak!

Bakıştılar. Yunus:

-Sen de! dedi.

-Evet cevabını aldı, tekrar kucaklaştılar.

Yunus sevgiyle:

-Ve çekip gidip insanların arasına dalmadın, dedi.

-Ben yalnızlığımda buldum, hep burada kalacağım. Ancak çekip gidecek olan biri vardır, o da sensin! dedi Bodur Musa.

Yunus bir düşündü:

-Hayır dedi, hayır. Kırk yaşımı bu dergâhta idrak ettim ve hiç şüphem yoktur ki, burada hizmetim de tam kırk yılı bulacaktır, bir yıl bile eksik olmaz, fakat sonra? İşte onu bilmem.

-İçime doğuyor, dedi Bodur Musa, senin kırkını burda beraberce göreceğiz.

-Evet, Bodur Musa, evet erenim, burda beraberce göreceğiz.

O gece misafirlerle yapılacak büyük toplantı günüydü. Kalabalık doldurdu meydanı. Yunus, Sultan'ını kolunda getirdi.

-Evlatlar, dedi Taptuk, bu gece sohbet yapmayacağım, bu gece, Yunus Emre'nindir... O, gezip gördüğü yerleri, tanıdığı insanları anlatacak, ama önce gönünü konuşur Yunus, oku bakalım bize.

Yunus: "Severim ben seni candan içeri / Yolum vardır bu erkândan içeri" diye başladı, okudu, bitirdi. Sonra, baştan sona hikâye etti macerasını. Sonra herkes dağıldı. Yunus artık tasavvufun sırlarını anlamış, hocasına layık bir öğrenci olmuştu.

Kazanımlar

● Konuşma

1. Karmaşık konularda düşüncelerini açık ve ayrıntılı bir şekilde ifade eder.
2. Konuları uygun şekilde ilişkilendirebilir, bazı noktaları geliştirip sonuçlandırarak ayrıntılı tanıtım veya açıklamalar yapar.

● Yazma

1. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde metinler yazarak ifade eder. Konuları uygun şekilde ilişkilendirebilir, bazı noktaları geliştirip sonuçlandırarak ayrıntılı tanıtım veya açıklamalar yapar.
2. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
3. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

5. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizin etkinlikte yer alan sorular hakkındaki görüş ve düşünceleri ifade etmelerini sağlamak amacıyla güdümlü konuşma yöntemini kullanınız.
2. Etkinlikte yer alan soruları öğrencilerinize yönlendiriniz. Onların sorular etrafında konuşmasını sağlayınız. Konuşmanın durduğu, öğrencilerin zorlandığı yerlerde yönlendirici sorularla konuşmalarını devam ettirmelerine yardımcı olunuz.

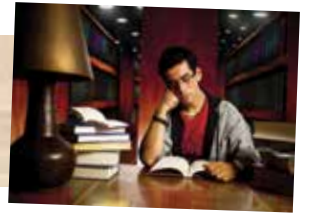
4. Cevaplayalım.

1. Yunus Emre'nin, şeyhi Tapduk'un yanından ayrılma gerekçesi nedir?
Yunus Emre, hocası Tapduk Emre'ye ve dergâhına layık olmadığı düşüncesiyle hocasının yanında ayrılmıştır.
2. Yunus Emre'nin karşılaştığı kötü davranışlara ve iltifatlara kayıtsız kalmasının sebebi ne olabilir?
Yunus Emre, bir tasavvuf büyüğüdür. Tasavvufta her şeyin yaratıcından geldiği düşünülür, dünyaya ve dünya nimetlerine değer verilmez. Bu nedenle Yunus Emre, kendisine gösterilen muamelelere kayıtsız kalmıştır.
3. "Yunus miskin çiğ idik, piştik elhamdülillah" dizesinde geçen "çiğ idik ve piştik" ifadeleri ile ne anlatılmak istenmektedir?
Tasavvufta "çiğ" ifadesi olgunlaşmamış, hayatın sınırlarına vakıf olmamış insanlar için kullanılır, "pişmek" ise olgunlaşmak, kemale ermek anlamında kullanılır.
4. Yunus, hocasının kendisini affetmesi için ne yapıyor?
Hocasının kendisini affetmesi için kapının eşğine yatıyor ve hocasının oradan geçerken kendisini fark edip affetmesini istiyor.
5. Okuduğunuz metinden hareketle Yunus Emre'nin kişiliği ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.
Tasavvuf düşüncesinde, kâinataki bütün varlıklar Allah tarafından yaratıldığı için hepsi kıymetlidir. Kıymetlerinin kaynağı yaratandan kaynaklanmaktadır.
6. Yunus Emre'ye ait "Yaradılanı severim, yaradandan ötürü." cümlesinde anlatılmak istenen hayat felsefesini açıklayınız.

5. Konuşalım Hayat Değiştiren Roman

- Roman sizi etkiledi mi? Niçin?
- Romandaki karakterlerden birini seçseydiniz, kimin yerinde olmak isterdiniz?
- Hiç roman yazmayı düşündünüz mü? Nasıl bir roman yazmak isterdiniz?

6. Yazalım.

1. Öğrencilerinizin kelimeleri, cümle yapılarını ve ifade kalıplarını Türkçenin kurallarına uygun kullanmalarını sağlamak amacıyla kontrollü yazma yöntemini kullanınız.
2. Öğrencilerin yazmaya başlamadan önce Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurmalarını, yazılarında standart Türkçeyi kullanmalarını, olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatmalarını, tekrara düşmeden yazmalarını, yazım ve noktalama kurallarına uymalarını, yazılarında gerek duyduklarında deyim ve atasözlerini kullanmalarını ve yazıya uygun bir başlık bulmalarını söyleyiniz.
3. Öğrencilerin ne tür romanlar okuduklarını, hangi roman türünün kendilerini daha çok etkilediğini, romanlardaki hayatın gerçek hayata benzeyip benzemediğini sorarak bu sorular çerçevesinde kendi düşüncelerini anlatacakları bir deneme yazmalarını isteyiniz. Yapılan yazma çalışmalarını okutarak öğrencilerinizin yazılarını paylaşmalarını sağlayınız.

6. Yazalım En Sevdiğim Roman

Ne tür romanlar okursunuz? Niçin?

Kazanımlar

◆ Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Bir anadili konuşunun günlük dilde yaptığı konuşmaları anlar.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

B) HAYAT BİR TİYATRO SAHNESİ

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün

1. Turan Oflazoğlu hangi alanda eser vermemiştir?

- A) Çeviri B) Şiir Roman D) Tiyatro

2. Turan Oflazoğlu eserlerindeki karakterleri en çok hangi alandan seçmiştir?

- Tarih B) Edebiyat C) Sosyoloji D) Tıp

3. Yazar, yazı yazmaya başlamadan önce nasıl bir süreç yaşıyor?

- A) Arkadaşlarıyla tartışıp ne yazacağına karar veriyor.
 B) Düşler görüyor ve ne yazacağına karar veriyor.
C) Yoğun bir araştırma döneminden sonra karar veriyor.
D) Uzun seyahatler yapıp karar veriyor.

4. Yazarın Kezban isimli eserinin ana karakteri kimdir?

- A) Yazarın çocukluk aşkıdır.
 B) Yazarın bir akrabasıdır.
C) Yazarın hayran olduğu bir kadındır.
D) Yazarın eşidir.

5. Yazar ilk tiyatro eserlerini nerede yazmıştır?

- A) Türkiye B) Avusturya C) Amerika D) İngiltere

2. Okuyalım, yorumlayalım.

Aşağıdaki cümleleri okuyalım. Altı çizili ifadeleri yorumlayalım.

1. Birçok karakter tarihin tozlu yapraklarından çıkarak karşımıza geldi.
.....
2. Onun oyunları ile zaman tüneline geçtik.
.....
3. Ben Yunus Emre'nin, Şeyh Galip'in Karacaoğlan'ın vârisiyim.
.....
4. Nur içinde yatsın.
.....
5. Ondan sonra IV. Murat öyle bir patladı ki...
.....
6. Nietzsche bunu bir kasırga hâlinde gelen ilhamla iki ayda filan yazıyor.
.....

1. Dinleyelim, özetleyelim.

1. Bu dersten önceki dersinizde öğrencilerinizden Turan Oflazoğlu'nun hayatı ve edebî kişiliği hakkında bir araştırma yapmalarını isteyiniz. Metni dinletmeden önce öğrencilerinizin araştırdıkları bilgileri sınıfta paylaşmalarını sağlayarak Turan Oflazoğlu'nun edebî kişiliği ve eserleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlayınız.
2. Daha sonra öğrencilerinize metni dinletiniz. Dinlediklerini daha kolay anlayıp hatırlayabilmeleri için not olarak dinleme yöntemi kullanmalarını sağlayınız.
3. Öğrencilerinizin "Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün" isimli metni dinlerken önemli gördükleri ifadeleri, açık ve anlaşılır şekilde defterlerine not almalarını isteyiniz. Ayrıca metinde geçen anlamını bilmedikleri kelimeleri not etmelerini ve bu kelimelerin anlamını tahmin etmelerini isteyiniz. Tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmek için sözlüklerinden yararlanmalarını isteyiniz. Son olarak da bu kelimeleri cümle içinde kullandırınız.
4. Ardından metinle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz. Öğrencilerinize cevapları okutarak yanlış cevapları düzeltiniz.

2. Okuyalım, yorumlayalım.

1. Öğrencilerinize röportajda geçen aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. "Bu ifadelerde yazarın asıl anlatmak istediği nedir?" sorusunu yönelterek öğrencilerinizin cümleleri yorumlamalarını sağlayınız.
2. Üstü kapalı ve mecazlı ifadelere dikkatlerini çekerek Türkçenin mecaz gücüne ve edebî dile vurgu yapınız.

Kazanımlar

Okuma

1. Metinlerdeki örtülü anlamları, göndermeleri anlar.
2. Edebî metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
3. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

3. Okuyalım, cevaplayalım.

1. Derse gelmeden önce İsmail Dede Efendi'nin hayatı ve eserleri ile ilgili bir araştırma yapınız. Seçtiğiniz önemli bilgileri sınıfta öğrencilerinizle paylaşınız. Ayrıca Dede Efendi'nin "Yine Bir Gülnihal" adlı eserini internetten bularak sınıfta öğrencilerinize dinletiniz. Daha sonra Dede Efendi'nin hayatının anlatıldığı tiyatro eserinden bir bölüm okuyacaklarına söyleyiniz.
2. Öğrencilerinizin "Yine Bir Gül Nihal" adlı metni seslendirirken metnin yapısını, dilini ve metinde yer alan şahıs kadrosunun özelliklerini anlamalarını sağlamak amacıyla okuma tiyatrosu yöntemini kullanınız.
3. Metni okuyacak öğrencilerinize Dede Efendi ve Gülnihal rollerini dağıtınız. Her öğrencinizin okuyacağı bölüme hazırlanmasını sağlayınız. Canlandırma sırasında öğrencilerinizden jest ve mimiklerini rollerine uygun olarak kullanmalarını, vurgu ve tonlamaya dikkat etmelerini isteyiniz.
4. Öğrencilerinizden anlamını bilmedikleri kelime ve kelime gruplarının anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin etmelerini isteyiniz.
5. Metinle ilgili soruları cevaplatarak yanlış cevapları düzeltiniz.

 3. Okuyalım, cevaplayalım.
Yine Bir Gül Nihal

(Bu metin Turan Ofazoğlu'nun Türk klasik müziğinin ünlü bestekârlarından İsmail Dede Efendi'nin hayatını anlattığı *Yine Bir Gül Nihal* isimli tiyatro eserinden alınmış ve düzenlenmiştir. Bu bölümde Dede Efendi ve eşi Gülnihal'in çocuklarının ölümü nedeniyle duydukları acı anlatılmaktadır.)

GÜLNİHAL (Gülnihal, mavi bir bebek hırkası örmekte ve şarkı söylemektedir.):
Gitti de gelmeyiverdi
Gözlerim yollarda kaldı
Yine nazlım nerde kaldı
Ne zaman ne zaman
Ne zaman gelir
...
(Durur.)
Ne zaman? Ne zaman?
(Dede Efendi girer, onu seyrederek, son derece üzülür.)
(Gülnihal ağlar, umutsuzca)
Hiçbir zaman! Hiçbir zaman!
Gitti de gelmeyiverdi, gelmeyiverdi.

DEDE EFENDİ (usulca yaklaşarak):
Ne yapıyorsun hatunum?

GÜLNİHAL:
Hırka örüyorum çocuğuma.
(Dede irkilir.)

DEDE (Örgüyü elinden alıp):
Oğlan için bu.

GÜLNİHAL:
Ya ne olacaktı?

DEDE:
Ama yavrucuğum...

GÜLNİHAL:
Aması ne?

DEDE: (İç geçirip.)
Salih, oğlumuz... Hakk'a yürüdü.

GÜLNİHAL (Hüzünlü bir tavırla):
İyi ya, bakarsın döner bir gün.

Geldiğinde çıplak mı kalsın?
DEDE: (Ağlamamak için kendini zor tutar):
Dönemez o, dönemez.
GÜLNİHAL:
Niye?
DEDE:
Susan canlarla karıştı da ondan.
Babamla, anamla, Hazret-i Mevlânâ'yla,
sevgili, ulu canlarla beraber şimdiki.
Hiç döner mi?
GÜLNİHAL (Haykırıcasına):
Hayır İsmail, hayır! Öldü Salih'im, öldü,
öldü, öldü!
DEDE (dehşetle):
Sus, tövbe de! "Canlar ölesi değil, canlar
ölesi değil"
GÜLNİHAL:
O öldü, ama ben ölmemiş sayacağım,
giysiler örerek, giysiler dikeceğim ona,
gündelik giysiler, bayramlık giysiler...
Salih'im'i çıplak bırakmam ben.
(Hıçkırıkla hıçkırık ağlar.)
DEDE (Başını okşayarak):
Kaç yıl oldu, unutamadın.
GÜLNİHAL (Tersleyerek):
Sen unuttun mu yoksa? Ha, unuttun mu?
(Kalbini göstererek):
Yavrumun acısı buramı yakar durur.
(Dede'yi sarsarak):
Sen unuttun mu yoksa, unuttun mu?
DEDE (Bir şarkı söyler):

Bir gonca femin yâresi vardır ciğerimde
Âteş dökülürse yeridir âh-ı serimde
Her lâhza hayâli duruyor dîdelerimde
Takdîre nedir çare bu varmış kaderimde
(Dede için için ağlamaktadır.)

GÜLNIHAL (Dede Efendi'nin boynuna sarılarak):

Bağışla beni İsmail'im bağışla!
Sen oğlumuzu ağıt yakmışsın. Ama
hiç okumadın bunu bana. Neden?

DEDE (Başını okşayarak):
Neden olabilir yavrum?

GÜLNIHAL:

Ben üzölmeyim diye elbette.
Meleksin sen İsmail'im melek!

DEDE:

Bunu hep kendi kendime, yalnızken okudum.

Sen "Unuttun mu?" diye ısrarla sormasaydın yine kendime saklayacaktım.

(Gülñihal başını kocasının göğsüne koyar, hıçkırır hıçkırır ağlar. Dede onun başını okşarken, ağlamamak için kendini zor tutar.)

1. Gülñihal neden ağlamaktadır?

Gülñihal, çocuğu öldüğü için ağlamaktadır.

2. Gülñihal'in içinde bulunduğu psikolojik durum hakkında ne düşünöyorsunuz?

Gülñihal, evladının ölümlünü kabul edememekte, psikolojik bunalım yaşamaktadır.

3. Dede Efendi, Gülñihal'e okuduğu şarkıyı kim için yazmıştır? Gülñihal'e bu şarkıyı daha önce neden okumamıştır?

Dede Efendi, şarkıyı ölen oğlu için yazmıştır ancak eşine duyup daha çok üzölmemesi için daha önce hiç okumamıştır.

4. Dede Efendi, "Canlar ölesi değil." sözüyle neyi anlatmak istemiş olabilir?

Tasavvuf düşünçesinde, insanın teni yok olur ve çürür ancak canı (ruhu) ölümsüzdür.

5. Sevdiğiniz insanlar için hiç şiir veya şarkı yazdınız mı? Yazarken neler hissettiniz?

Kazanımlar

◆ Yazma

1. Bir konu veya olay hakkında yapılan bir yorumda kendi düşüncelerini ifade edebilir, ana düşünceyi vurgular ve ana düşünceyi uygun örneklerle destekler.
2. Genel ve mesleki konulardaki görüşlerini ayrıntılı, açık ve anlaşılır bir şekilde metinler yazarak ifade eder.
3. Metnini, konunun ve seçtiği anlatım türünün / biçiminin özelliğine uygun üslup kullanır.
4. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.

◆ Konuşma

1. Genel, eğitimsel, mesleki alanlar veya boş zaman etkinlikleri gibi farklı konulardaki konuşmaları kendini kısıtlamaksızın akıcı bir şekilde sürdürür.
2. Toplumsal, mesleki veya akademik alanlarda dili amaca uygun, akıcı, doğru ve etkili bir biçimde kullanır.
3. Karşı tarafın iddialarına ve yorumlarına uygun ve akıcı cevaplar verir.

4. Yazalım.

1. Derse gelmeden önce öğrencilerinize drama, trajedi ve komedi oyunlarından alınmış fotoğraflardan oluşan bir sunu hazırlayınız. Öğrencilerinizin algılama güçlerini ve dikkatlerini geliştirmek amacıyla duylardan hareketle yazma yöntemini uygulayınız. Bunun için getirdiğiniz görselleri öğrencilerinize gösteriniz. Görseller hakkında öğrencilerinizi konuşturunuz. Hangi tiyatro türünü tercih ettiklerini ve nedenlerini yazmalarını isteyiniz.
2. Görsellerden hareketle öğrencilerinizden drama, trajedi ya da komedi türünde kısa bir oyun metni oluşturmalarını isteyiniz.
3. Yapılan yazma çalışmalarını okutarak öğrencilerin çalışmalarını birbirleriyle paylaşmalarını sağlayınız.

4. Yazalım. Benim Tiyatrom

Trajedi

Komedi

Dram

Hangi tiyatro türünü tercih ediyorsunuz? Niçin?

Bir senaryo yazalım.

5. Konuşalım.

1. Öğrencilerinizin konuşma yeteneklerini ve yaratıcılıklarını geliştirmek amacıyla yaratıcı konuşma yöntemini kullanınız.
2. Sınıfta bulunan öğrencilerle roller belirleyiniz. "Genç âşık, yalnız adam, şımarık çocuk vs." Bu rolleri bir kutu içine atarak öğrencilerinizin birer tane seçmesini sağlayınız. Öğrencilerinize seçtikleri rollerle ilgili düşünmeleri için fırsat veriniz.
3. Daha sonra bir tiyatrodaki bu rolü oynayacak olsalar nasıl bir davranış biçimini seçeceklerini sorunuz.
4. Rolünü anlatan öğrencilere diğer öğrencilerin sorular sormasını ve eleştiriler getirmesini sağlayınız.

5. Konuşalım. Başrol

Bir tiyatro oyuncusu olsaydınız, nasıl bir rolde oynamak isterdiniz?

Kazanımlar

◆ Dinleme

1. Konuşmayı seçici dinleme yoluyla anlar.Edebî metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
2. Mecazlı ifadelerin yer aldığı günlük konuşmaları anlar.
3. Belli bir konudaki konuşmayı bütün ayrıntılarıyla anlar ve özetler.

Dinleme metni ünitenin sonundadır.

• C. KARDEŞ KALEMLER

1. Öğrencilerinize "Kardeş Kalemler" ifadesinin ne anlama geldiğini sorunuz ve konuya giriş yapınız.

C) KARDEŞ KALEMLER

1. Dinleyelim, cevaplayalım.
Beyaz Gemi

1. Romanın konusu nedir?

- Roman, anne ve babası tarafından terk edilen bir çocuğun hayatını konu edinmektedir.
- B) Roman, bir geminin yıllar süren seyahatini ele almaktadır.
- C) Eserde eski Türklerin yaşayış şekilleri, gelenek ve görenekleri ele alınmaktadır.
- D) Eser mutlu aile bireylerinin hayatını konu edinmektedir.

2. Çocuğun içinde bulunduğu ruh hâlini aşağıdaki ifadelerden hangisi en iyi açıklamaktadır?

- A) Çocuk hayalinde oluşturduğu bir dünyada yaşamakta gerçek hayatı kabul etmemektedir.
- Çocuk, anne ve babasına büyük bir özlem duymakta, babasına kavuşmanın hayalini kurmaktadır.
- B) Çocuk, kaptan olma hayaliyle yaşamakta ve bunun için var gücüyle çalışmaktadır.
- D) Çocuk, Boynuzlu Maral Ana masalındaki karakterin yerine geçmek istemektedir.

3. Çocuk babasına hangi yolla kavuşacağına inanmaktadır?

- A) Boynuzlu Maral Ana'nın kendisini sırtına bindirerek babasına götürüleceğine
- B) Dedesiyle bir gemi yolculuğuna çıkarak babasının yanına gideceğine
- C) Babasının uzun bir seyahatten sonra kendisine çeşitli hediyeler olarak geleceğine
- Çocuk, bir gün balık olup babasının yaşadığını düşündüğü beyaz gemiye yüzerek gideceğine ve babasına kavuşacağına

4. Yazarın çocuğa bir isim vermeyip onu çocuk şeklinde anlatmasının özel bir sebebi olabilir mi? Niçin?

.....

5. Roman sizce nasıl bitmiş olabilir?

.....

1. Dinleyelim, cevaplayalım.

1. Metni empatik dinleme yöntemiyle öğrencilerinize dinletiniz. Metinde hayatı anlatılan çocuğun yerine kendilerini koymalarını isteyiniz. Metinden sonra "Siz romandaki çocuğun yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?" Sorusunu öğrencilerinize yönelterek konuşma etkinliği yaptırınız.
2. "Romanın sonu sizce nasıl bitmiş olabilir?" Sorusuna yönelik bir yazma çalışması yaptırınız. En güzel çalışmayı ödüllendiriniz.
3. Metni dinlettikten sonra metinle ilgili soruları cevaplamalarını isteyiniz. Yapılan hataları düzeltiniz.

Kazanımlar

● Okuma

1. Farklı türlerdeki edebî metinlerin ana konusunu / temasını anlar.
2. Edebi metinlerde geçen mecazlı ifadeleri anlar.
3. Metin yazarının / anlatıcısının bakış açısını belirler.

2. Okuyalım, cevaplayalım.

Bozkırın Romancısı Cengiz Aytmatov

Eserlerini, Kırgızca ve Rusça olarak kaleme alan Aytmatov, eserlerinin çoğunda tema olarak aşk, dostluk, savaş, döneminin acıları ve kahramanlıkları ile Kırgız kültürünü seçmiştir. Aytmatov, halkların kültürel zenginliğini eserlerine yansıtmiş, yaşadığı coğrafyanın insanının tarih içinde kazandığı değerleri, acılarını, kahramanlıklarını tecrübelerini yazıya döküp ölümsüzleştirmiş, eserlerinde kendi ifadesi ile "tipik insan"ı ortaya koymaya çalışmış bir yazardır. Eserleri Türkçenin yanı sıra 150'den fazla dile tercüme edilerek milyonlarca baskıya ulaşmıştır.

Cengiz Aytmatov, Kırgız edebiyatının yankı uyandırmış bir kalemidir. Eserlerinde özellikle Kırgız kültürünü, üzerinde yaşadığı coğrafyayı, tanık olduğu savaşları, aşkları, ayrılıkları, özellikleri ve tüm renkleriyle yaşamı anlatmıştır. Aytmatov, dünya edebiyatında kendi mensubu olduğu Kırgız kültürünü sanatına yansıtmiş ve kendine has üslubuyla ölümsüz eserler ortaya koymuştur.

Cengiz Aytmatov, 12 Aralık 1928 tarihinde Kuzeybatı Kırgızistan'da Şeker adlı bir köyde doğmuştur. Cengiz Aytmatov ilkokula kendi köyünde gitmiş, çocukken babaannesi Ayıkman Hanım, torunu Aytmatov'un ruhunu ninniler, masallar, efsanelerle beslemiştir. 1946 yılında Kazakistan'ın Cambul şehrinde Veteriner Teknik Okuluna gitmiştir. Bu okul bitince, 1948'de Kırgızistan Tarım Enstitüsüne devam etmiş ve 1953'te buradan veteriner olarak mezun olmuştur.

Aytmatov'un ilk eseri, 1952 yılında Pravda Gazetesi'nde yayınlanan "Gazeteci Cyuda"dır. Bu hikâyeyi, 1957 yılında yayımlanan "Yüz Yüze" takip etmiştir. 1956-58 yılları arasında Moskova'da Gorki Edebiyat Enstitüsüne devam eden yazarın "Cemile" adlı hikâyesi 1958 yılında Novy Mir (Yeni Dünya) dergisinde yayımlanmış ve bu eseri büyük ilgi görmüştür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızcaya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalamıştır. Aragon

bu hikâyeye yazdığı önsözde "Cemile" hikâyesi için "Dünyanın En Güzel Aşk Hikâyesi" ifadesini kullanmıştır. Aytmatov, Cemile'nin yayımlandığı 1958 yılında Moskova Üniversitesi Edebiyat Fakültesine girmiştir.

Sonraki yıllarda Rus yazarları arasında yerini pekiştirmiş, Literaturnyi Kırgızistan dergisi editörlüğünü, Pravda'nın Orta Asya muhabirliğini yapmıştır. Aytmatov 1963 yılında, ilk öğretmen, Deve Gözü, Cemile ve Selvi Boylum Al Yazmalım adlı hikâyelerinden oluşan "Steplerden ve Dağlardan Hikâyeler" adlı kitabıyla Lenin Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. 1959-67 yılları arasında Novy Mir'in editörlüğünü yapmış, 1968'de Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü kazanmıştır. Aynı yıl Kırgızistan millî yazarı seçilmiştir. Cengiz Aytmatov'un edebî seyri bu yıllarda hikâyecilikten roman yazarlığına doğru kaymış, ilk romanı olan "Toprak Ana" 1963'te neşredilmiştir. Yine aynı yıl yayımlandığında büyük heyecan uyandıran "Elveda Gülsarı"yı kaleme alan Aytmatov, daha sonraki yıllarda çeşitli yayın organlarında hikâyelerini yayımlamaya devam etmiştir. 1964'te yayımlanan "Kızıl Elma" ve 1969'da yayımlanan "Oğulla Buluşma" hikâyelerinden sonra, yazar 1970'te edebiyat âleminde yankı bulan "Beyaz Gemi" romanını yayımlamıştır. Daha sonra 1972'de "Asker Çocuğu" hikâyesini, 1975'te Kazak yazar Kaltay Muhammedcanov'la birlikte "Fuji-Yama" adlı tiyatro eserini, 1976'da "Sultanmurat", 1977'de "Deniz Kıyısında Koşan Ala Köpek" hikâyelerini neşretmiştir.

1980 yılında kaleme aldığı "Gün Uzay Yüzyıl Olur" romanı yazarın edebiyat hayatında izlediği yol bakımından önemlidir. Aytmatov, 1986 yılında neşredilen "Dişi Kurdu Rüyaları" isimli romanıyla, yazarlık seyrini mahallî olandan evrensel olana taşımıştır. Aytmatov 1990'da yayımlanan "Beyaz Yağmur" ve "Yıldırım Sesli Manasçı" hikâyelerinden sonra, aynı yıl "Cengiz Han'a Küsen Bulut'u" yayımlamıştır. Aytmatov, başarılı bir edebiyatçı olması dolayısıyla devletten itibar görmüş, devletin çeşitli birimlerinde görev almıştır. 1983 yılında Büyük Sovyet Edebiyat Ödülü'nü ikinci kez kazanmıştır. Gorbaçov döneminde Sovyet Parlamentosu Kültür ve Ulusal Diller Komitesi Başkanlığı ve Sovyet Yazarlar Birliği Sekreterliği görevlerinde bulunmuştur.

Sovyetler birliği dağılmadan önce Gorbaçov'un beş danışmanından biri olmuştur. Diplomat Cengiz Aytmatov; edebî çalışmalarına ek olarak, 15 yıl Avrupa'da SSCB ve bilahare Kırgızistan'ın büyükelçiliğini yapmıştır. Avrupa Birliği, NATO, UNESCO ve Benelüks ülkelerinde görev yapmıştır. Aytmatov, "Gün Olur Asra Bedel" romanının film çekimleri için gittiği Rusya-Kazan'da rahatsızlanarak böbrek yetmezliği teşhisiyle tedavi için Almanya'ya getirilmiştir. Burada komaya girmiş, 9 Haziran 2008 tarihinde vefat etmiştir.

www.edebi.net/index.php/kardes-edebiyatlar/k-rg-z-edebiyat/15-cengiz-aytmatov-un-hayat-ve-eserleri

(Düzenlenmiştir.)

1. Cengiz Aytmatov eserlerinde hangi konuları ele almıştır?

Cengiz Aytmatov eserlerinin çoğunda tema olarak aşk, dostluk, savaş, döneminin acıları ve kahramanlıkları ile Kırgız kültürünü seçmiştir.

2. Cengiz Aytmatov'un eserlerinin birçok dile çevrilmesinin nedeni sizce ne olabilir?

Cengiz Aytmatov'un eserleri büyük bir beğeni topladığı için birçok dile çevrilmiştir.

3. Yazarın Cemile isimli eseri edebiyat dünyasında nasıl karşılanmıştır?

Aytmatov'un bu eseri edebiyat dünyasında büyük ilgi görmüştür. Aytmatov şöhreti, bu eserinin Fransız şair Louis Aragon tarafından Fransızca'ya tercüme edilmesi ve Avrupa'da yayımlanması ile yakalamıştır. Aragon bu hikâyeye yazdığı önsözde Cemile hikâyesi için "dünyanın en güzel aşk hikâyesi" ifadesini kullanmıştır.

4. Cengiz Aytmatov'un devlet tarafından önemli görevlere getirilmesinin sebebi nedir?

Aytmatov, başarılı bir edebiyatçı olması dolayısıyla devletten itibar görmüş, devletin çeşitli birimlerinde görev almıştır.

3. İşaretleyelim.

Cengiz Aytmatov'un	VAR	YOK
1. Doğduğu köy	●	
2. Eşinin mesleği		●
3. Çocuklarıyla ilgili bilgiler		●
4. Eserlerinde ele aldığı temalar	●	
5. Okuduğu okullar	●	
6. Hobileri, ilgi alanları		●
7. Aldığı ödüller	●	
8. Siyasi görevleri	●	
9. Beğendiği yazarlar		●
10. Etkilendiği olaylar		●

4. Konuşalım. Aşk Hikâyesi

Sizce dünyanın en güzel aşk hikâyesi / romanı hangisidir? Niçin?

3. İşaretleyelim.

- Öğrencilerinize metinde Cengiz Aytmatov ile ilgili hangi bilgilerin bulunduğunu sorarak etkinliği yapmalarını isteyiniz.
- Etkinliği yaptırarak hataları düzeltiniz.

4. Konuşalım.

- Derse ön hazırlık olarak Türk ve dünya edebiyatından konusu aşk olan eserlerden oluşan bir sunu hazırlayınız. Derste bu eserlerden öğrencilerinize kısaca bahsedip hangilerini okuduklarını sorarak bir sohbet ortamı oluşturunuz.
- Daha sonra öğrencilerinize "Sizce dünyanın en güzel aşk hikâyesi / romanı hangisidir? Neden?" sorusunu sorarak söyledikleri eserleri tahtaya yazınız. Sonra öğrencileri, seçtikleri eser hakkında konuşmalarını sağlayınız.
- Öğrencilerinizi aşağıdaki sorularla yönlendiriniz.
  - "Eserde seni en çok etkileyen olay neydi?, Karakterlerin özellikleri nelerdi?, Eser nasıl bitti?"

Kazanımlar

◆ Konuşma

1. Uzun ve zor metinleri kendi cümleleriyle özetler.
2. Kişisel veya mesleki ilgi alanlarına ilişkin bir konuda ayrıntılı bir sunum yapar.
3. Dinleyicilerden gelen sorulara / yorumlara metinden bağımsız olarak anında karşılık verir.

◆ Yazma

1. Konunun ve türün özelliğine uygun sözcük, kavram ve terimler kullanır.
2. Karmaşık bir konuyu -ana hatlarını çizip önemli noktalarına da değinerek- açık ve iyi geliştirilmiş bir kompozisyon veya rapor hâlinde sunar.
3. Okuyucu kitlesine uygun üslup kullanır; anlaşılır, ayrıntılı, iyi yapılandırılmış metinler yazar.

5. Yazalım.

1. Derse ön hazırlık olarak okuduğunuz bir kitabı etkinlikte yer alan ölçütlere göre değerlendiriniz. Derste etkinliğe geçmeden önce öğrencilerinize hazırladığınız eser incelemesini sununuz.
2. Öğrencilerinizden de okudukları bir kitabı etkinlikte yer alan ölçütlere göre değerlendirmelerini isteyiniz. Bu etkinlikte öğrencilerinizin eleştirel yazma yöntemini kullanmalarını sağlayınız. Bu yöntemde amaç öğrencilerin olay ve durumlara tarafsız bakma, yorum yapma, fikir ve çözüm üretme becerilerini geliştirmektir. Bu nedenle öğrencilerinizin eserleri incelerken bu hususlara dikkat etmeleri gerektiğini ifade ediniz.
3. Yazı çalışmalarını okutarak yapılan çalışmaları birlikte değerlendiriniz.

5. Yazalım. En İyi Roman

Çok sevdiğiniz bir roman ya da hikâyeyi tahlil edin.

Eserin adı:

Eserdeki olay:

Eserin konusu:

Eserdeki zaman:

Eserdeki mekân:

Eserin dil ve üslubu:

Değerlendirme:

6. İnceleyelim. Anlatım Teknikleri

Anlatım tekniği, yazarın düşüncelerini ortaya koyma biçimidir. Yazının amacıyla anlatım tekniği arasında açık bir ilgi vardır. Yazıda okura bir izlenim kazandırma, okuru bir olay içinde yaşatma, okura bir şeyler öğretme, okurun düşünce ve kanılarını değiştirme amaçlarına bağlı olarak dört anlatım tekniği ortaya çıkmıştır:

Betimleme (Tasvir etme)
Öyküleme (Hikâye etme)
Açıklama
Tartışma

Betimleme (Tasvir etme)

- *Varlıkların niteleyici özellikleriyle anlatıldığı yazılardır.
- *Sözcüklerle resim yapmaktır.
- *Durağanlık söz konusudur.
- *Paragrafı okuduğumuzda gözümüzde bir tablo canlanır.
- *Varlıkların dış görünüşleri de iç dünyalarına ait özellikleri de anlatılabilir.
- *Nesnel ya da öznel olabilir.

Örnek :

(I) Köyümüze uzun bir süreden sonra ilk kez gidiyordum. (II) Yemyeşil yamaçlardan, tepelerden geçiyorduk. (III) Şırlıl şırlıl akan derecikleri aşağıya doğru varmıştık. (IV) Çevrede irili ufaklı birkaç ev ve köy meydanında beyaz küçük bir cami vardı.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde betimlemeye yer verilmemiştir?

A) I. B) II. C) III. D) IV.

Çözüm:

Parçanın II. cümlesinde "Yemyeşil yamaçlardan, tepelerden", III. cümlesinde "Şırlıl şırlıl akan derecikler", IV. cümlesinde "Çevrede irili ufaklı birkaç ev ve köy meydanında beyaz küçük bir cami" sözleriyle betimlemeye yer verilmiştir. I. cümlede ise betimleme söz konusu değildir.

Cevap A

Öyküleme (Hikâye etme)

- *Bir olayın anlatıldığı yazılardır.
- *Yer, zaman ve kişiye bağlı olarak olay anlatılır.
- *Hareketlilik söz konusudur.
- *Genellikle geçmiş zaman kullanılır.
- *Paragrafı okuduğumuzda bir film seyretmiş gibi oluruz.

Örnek :

Sabah erkenden kalktı. Çok heyecanlıydı. Çünkü yeni işine başlayacaktı. Üstünü telaşla giyindi. Alelacele kahvaltı yaptı. Sonra yola koyuldu. Sokaklar, işe yetişmek için koşuşanlarla doluydu. Durakta beklemeye başladı. On dakika sonra gideceği hattın otobüsü geldi. Otobüse hızlı adımlarla bindi. Yolculuk yarım saat sürdü. Nihayet iş yerine varmıştı. Kapıdan tebessüm ederek girdi. İçinde bir his vardı. Her şey güzel olacaktı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine başvurulmuştur?

- A) Açıklama B) Öyküleme C) Tartışma D) Tanımlama

Çözüm:

Parçada kullanılan anlatım tekniği öykülemedir. Öyküleme anlatım tekniğine uygun olarak bir olay kişi ve zaman unsurları gözetilerek anlatılmıştır.

Cevap B

Açıklama

- *Bilgilendirmek ve öğretmek amacıyla yazılan yazılardır.
- *Genellikle eğitici ve öğretici yazılarda kullanılır.
- *Yorum içeren ifadelerle pek yer verilmez.
- *Sade bir dil kullanılır.

Örnek:

İsraf, ürün ve kaynakları gereksiz ve ölçsüzce harcamaktır. Bugün sınırsız harcama ve tüketim çılgınlığı, israfın hat safhaya varmasına, sebep olmuştur. Boşa geçen zamanlardan, gereksiz yere yanan ışıklara, lüzumsuz çalışan aletlerden, çöpe giden ekmeklere, fazladan alınan eşyalardan çizilip atılan kâğıtlara kadar israfa yönelik onlarca davranış, israf ve tüketimin hat safhada olduğunun bir göstergesidir.

Bu parçanın anlatımında, aşağıdakilerin hangisinden yararlanılmıştır?

- A) Öyküleme B) Betimleme C) Tartışma D) Açıklama

Çözüm:

Parça bilgilendirmek ve öğretmek amacıyla yazılmış bir metindir. Sade ve açıklayıcı bir dil kullanılmıştır. Bu nedenle doğru cevap açıklayıcı anlatım olmalıdır.

Cevap E

Tartışma

- *Bir düşüncenin yanlışlığını göstermek amacıyla yazılan yazılardır.
- *Yanlış olan düşünce, eksik ve kusurlu yönleri ortaya konularak çürütülür.
- *Doğru olan düşünce kanıtlanmaya çalışılır.
- *Söyleşi havası hâkimdir.

Örnek:

Edebî eser toplum tarafından anlaşılacak şekilde değil şeklinde yanlış bir düşünce var. Toplum tarafından okunmayan, okunsa bile anlaşılmayan bir eser ne için yazılır anlamıyorum. Eserin konusu ve dili ile topluma ulaşmalı zihinlerde ve gönüllerde yankı bulmalıdır. Bu yankıyı yakalayamayan eserlerin boş kağıtlardan hiç farkı yoktur.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Betimleme B) Tanımlama C) Öyküleme D) Tartışma

Çözüm:

Parçada edebî eserin toplum tarafından anlaşılıp anlaşılmaması tartışma tekniğiyle ortaya konmuştur. Sonuç olarak sanat eserinin topluma hitap etmesi gerektiği düşüncesine ulaşılmıştır.

Cevap D

Serbest Okuma

Türküler Dolusu

(...)
Şairim
Zifiri karanlıkta gelse şiirin hası
Ayak seslerinden tanırım
Ne zaman bir köy türküsü duysam
Şairliğimden utanırım
Şairim
Şiirin gerçeğini köy türkülerimizde bulmuşum
Türkülerle yunmuş yıkanmış dilim
Onlarla ağlamış, onlarla gülmüşüm
Hey hey, yine de hey hey
Salınsın türküler bir uçtan bir uca
Evelallah hepsinde varım
Onlar kadar gerçek
Onlar kadar gerçek
İnsancasına, erkekçesine
"Bana bir bardak su" dercesine
Bir türkü söylemeden gidersem yanarım.
Ah bu türküler
Türkülerimiz
Ana sütü gibi candan
Ana sütü gibi temiz
Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla
Köyümüz, köylümüz, memleketimiz.
Ah bu türküler,
Köy türküleri
Dilimizin tuzu biberi

Memleket ahvalını onlardan sor
Kitaplarda değil, türkülerde ara Yemen 'i
Öleni, kalanı, gidip gelmeyi...
Ben türkülerden aldım haberi.
Ah bu türküler, köy türküleri
Mis gibi insan kokar, mis gibi toprak
Hilesiz hurdasız, çırılçıplak
Dişisi dişi, erkeği erkek
Kaşı kaş, gözü göz, yarası yara
Bıçağı bıçak.
Ah bu türküler köy türküleri
Karanlık kuyularda açılmış çiçekler gibi
Kiminin reyhasından geçilmez
Kimi zehir, kimi zemberek gibi.
Ah bu türküler, köy türküleri
Olgun bir karpuz gibi yanılır içim
Kan damlar ucundan, mürekkep değil
İşte söz, işte ses, işte biçim:
'Uzun kavak gıcım gıcım gıcılar'
İliklerine kadar işlemiş sızı
Artık iflah olmaz kavak ağacı
Bu türkünün yüreğinde sancı var.
Ah bu türküler, köy türküleri
Ne düzeni belli, ne yazanı
Altlarında imza yok ama
İçlerinde yürek var
Cennet misali sevişen
Cehennemler gibi dövüşen
Bir çocuk gibi gülüp
Mağaralar gibi inleyen
Nasıl unuttur nasıl
Ömründe bir kez olsun
Halk türküsü dinleyen...

Bedri Rahmi EYUBOĞLU

Değerlendirme

1. Üniteyi bitirdikten sonra aşağıdaki değerlendirme sorularını öğrencilerinize ödev olarak veriniz veya sınıfta yapınız.
2. Öğrencilerin soruları cevapladıktan sonra sınıfta birlikte çözünüz ve yanlış yapan öğrencileri bilgilendiriniz.
3. Öğretiminde eksiklik gördüğünüz konularla ilgili ek çalışmalar yaparak sınıfınız hazır olduğunda bir sonraki üniteye geçiniz.

DEĞERLENDİRME

1. Karadeniz bu mevsimlerde hırçın dalgalar ile sahilleri döver. Kıyıları döven ak köpükler kumların üzerinde dağılıverir. Kıyılardan başlayan orman örtüsü yeşilin bin bir tonu ile tanıştır sizi.

Bu parçada hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

2. Sabaha kadar yine gözlerimi kapayamadım. Yeni taşınacağımız mahallede acaba beni nasıl bir ortam bekliyordu. Okulum, arkadaşlarım nasıl insanlardı, bunu düşündüm durdum.

Bu parçada hangi anlatım biçimi kullanılmıştır?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

3. Duvarlarda birbirinden renkli tablolar girişten itibaren sizi karşılamaya başlıyordu. Binada her şey belirli bir düzen içindeydi. Dosyaların sıra sıra dizildiği evrak dolapları, intizamlı bir şekilde yerleştirilmiş masalar, sandalyeler... Bu düzene herkes, her şey uymuştu zamanla.

Yukarıdaki paragrafın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

4. Hız limitlerinin trafikte sıkışıklık oluşturduğu düşüncesine inanmıyorum. Bu sıkışıklığın nedeni dikkatsiz ve bencil sürücüler. Herkes trafikte kuralara uyar, birbirine saygı gösterse trafik çok rahat akar.

Bu parçanın anlatımında hangi teknik kullanılmıştır?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

5. Otomobil insanlığın en önemli icatlarından biridir. Mesafe ve zaman mefhumunu bir anda değiştiren bu icatla yaşam biçimleri ve alışkanlıklar bile değişmiştir.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

6. Bestami Yazgan, Yunus Emre'nin nefesini günümüze taşıyan modern bir Yunus âdeta. Dilinin duruluğu, şiirlerindeki imgeler Yunus'un mirasını bugüne taşıyor. Kolay söylenebilir gibi görünen güçlü mısralar, Yunus samimiyetiyle sarıyor sizi.

Yukarıdaki paragrafın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

7. Yasin, evin tek erkek oğluydu. Annesi ve babası onu el bebek gül bebek büyütmüşler, her istediğini yapmışlardı. Günler günleri kovalamış, Yasin evlenme çağına gelmişti. Ailesi onun mürüvvetini görmek için münasip bir gelin adayı arıyorlardı.

Bu parçanın anlatımında hangi teknik kullanılmıştır?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

8. İzmirli Kenan, al yanaklı, iri gözlü, köse bir simitçidir. Sabah erkenden, hızlı adımlarla simit fırının yoluna düşer, sıcak simitleri birer birer tablasına dizerdi. Sonra sokakları bir bir gezir simitlerini neşeyle satardı.

Yukarıdaki parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangileri kullanılmıştır?

- A) Öyküleme – Tartışma
 B) Betimleme – Açıklama
 C) Öyküleme – Betimleme
 D) Açıklama – Tartışma

9. Şiir, ölçü ve uyakla sınırlanmamalı diyor bazı eleştirmenler. Bense şiir ölçü ve uyakla anlaşıyor, diğer türlerden ayrılır diyorum. Çünkü şiiri şiir yapanın ölçü ve uyak olduğuna inanıyorum.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

10. Kapıda genç bir kadın belirdi. Üzerinde oldukça şık, açık mavi bir takım elbise vardı. Saçları özenle yapılmış, makyajıyla bütünleşmişti. Ayağında yüksek topuklu parlak siyah ayakkabılar vardı.

Bu parçanın anlatım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Betimleme
 B) Öyküleme
 C) Açıklama
 D) Tartışma

• Kendimi Değerlendiriyorum.

1. Bu bölümde;
2. Öğrencilerinizden değerlendirme cümlelerini sözlük yardımıyla anlamaya çalışmalarını isteyiniz. Zorlandıkları yeterlikle ilgili ek çalışma ve ödev istemelerini söyleyiniz. Öğrencilerin kişisel farklılıklarına göre ayrı ayrı ödevler vermeniz gerekir. Verdiğiniz her ödevi de mutlaka kontrol edip öğrenciye dönüş vermelisiniz.

DİNLEME METİNLERİ

A. BİR ROMAN OKUDUM HAYATIM DEĞİŞTİ

1. Emine Işinsu ile Edebiyat Üzerine Bir Söyleşi

Emine Işinsu, edebiyat çevrelerinin tanıdığı bir isim... Türk edebiyatının yaşayan önemli romancılarından biri... Yıllar yılı romanlarında insanımızın ruh dünyasını anlattı. “Kaf Dağı’nın Ardında”, “Cumhuriyet Türküsü”, “Dost Diye Diye”, “Nisan Yağmuru” ve “Havva” son yıllarda kaleme aldığı roman ve deneme kitapları. Yazarın en son yayınlanan “Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri” isimli romanı, Yunus Emre’yi anlatıyor. Tasavvufun inceliklerini, derinliklerini ve güzelliklerini dile getiriyor romancımız bu eserinde. Emine Işinsu ile son romanı, Yunus Emre ve edebiyat dünyamız üzerine konuştuk.

YARDIM: “Yunus’un romanını yazmak için kırk yıl bekledim” diyorsunuz. 40 yaşlarındayken yazmayı tasarladığınız eseri 20 yıl gecikmeyle gün ışığına çıkardınız. Yunus gibi 40 yıllık bir çileden geçmek mi gerekiyordu? Bu eseri ortaya çıkaran ruh dünyasından bahseder misiniz?

İŞINSU: Bir Yunus romanı yazmak için çok uğraşım. Ama olmadı. Bir türlü o ruh dünyasına giremedim. Başka konuları ele alan birçok roman yazdım. Aradan yıllar geçti. Derken bir gün, bir arkadaşla sohbet ederken; içimden geldi, dudaklarım söyledi: “Artık Yunus’u yazacağım” dedim. Dudaklarımdan çıkan kulağım işitince, birden yüreğimde derin bir sorumluluk ve büyük bir ağırlık hissettim. Fakat aynı zamanda haz içinde, kararlı, sabırlı ve neşeliydim. Yunus romanını işte bu ruh hâliyle yazdım.

YARDIM: Yunus sevgisinin henüz çocukken yüreğinizde yeşermeye başladığını söylüyorsunuz. Bugün aramızda bulunmayan ve ebediyete göçen anneniz Halide Nusret Zorlutuna’nın evde okuduğu şiirler arasında Yunus’ununki çok sevmişsiniz. Milletimizin Yunus’a gösterdiği bu büyük ortak sevginin temelinde ne yatıyor?

İŞINSU: Yunus’un halkın dili ile söyleyip, okuyucuya gönül gözünden süzülen bir aşk şarkısı söylemesinden kaynaklanıyor sanıyorum. Milletimizin asırlardır Yunus’a gösterdiği ortak sevginin temelinde; onun Allah’a, insana, tabiata gösterdiği, son derece samimi, dürüst, pırıl pırıl, şeffaf, tükenmeyen bir pınar gibi hayat kaynağı olan bir aşk terennümü var. Bu aşkı, analarımızın diliyle ifade ediyor.

YARDIM: Yunus Emre’yi büyük bir başarıyla anlatıyorsunuz son eserinizde. Portresini “Beşerî” yönüyle ve “insanî” vasıflarıyla çiziyorsunuz. Yunus’u “melekvârî” tahtından alıp meziyetleri ve zaaflarıyla bir insan sandalyesine oturtuyorsunuz adeta. Bundan kastınız ne idi?

İŞINSU: Evet, okuyucuya bu aşk adamı, bu en içten şiirleri söyleyen, bu dürüst, bu zarif, ince, yüksek ahlaklı kişi tıpkı sizin gibi, benim gibi bir insandı, o hâlde onun meziyetleri bizlere de yansıyabilir, demek istedim. İçinde bulunduğumuz zamanın kargaşasında tasavvuf niçin yaşanabilir olmasın? Böyle bir isteğin doğması için bir Yunus’un, Yunuslarımızın ulaşılmaz yerlerde değil, şu dünya şartlarında meziyetleri ve zaaflarıyla insan olarak yaşadıklarını hatırlamalıyız. O nedenle ben Yunus’u daha çok insani yönüyle ele aldım.

YARDIM: Sizce yazarın sorumluluğu ve görevi nedir, ne olmalıdır?

İŞINSU: Bence bir yazarın sorumluluğu; ait olduğu milletin, millî ve aynı zamanda evrensel değerler açısından, bir, bir kaç adım ileri gitmesini sağlaması, o millete ayna tutup, ona kendisini ve insanı buldurmaya çalışmasıdır. Her güzel şeyin yolu, gönülden geçiyor ve şuurla buluşuyor sanıyorum. Bir yazarın görevi bu yoldan öte ne olabilir ki...

YARDIM: Uzun bir koşunun içindesiniz. 1966’da ilk romanınız yayımlandı. Yazı faaliyetinizin daha öncesi de var. Sizin roman vadisindeki şaheserinizi “Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri” ile gün ışığına çıkardığınıza inanıyoruz. Siz de aynı kanaatte misiniz?

İŞINSU: İltifat ediyorsunuz efendim, teşekkür ederim. Ben en çok “Çiçekler Büyür” isimli romanımı severdim. Fakat Yunus’a duyduğum derin sevgiden ötürü, “Bir Ben Vardır Bende Benden İçeri”yi de seviyor hem de hissettiklerimi, tam anlamıyla hissettiremedim endişesi taşıyorum.

YARDIM: Türk romanında, kültürümüzde ve fikir dünyamızda iz bırakmış Ahmet Yesevi, Yunus Emre, Mevlânâ gibi abide şahsiyetlerin, öncü kişilerin yeterince işlendiği söylenebilir mi? Yeni romanlarınızda Yunus’tan sonra başka tasavvuf büyüklerimizi de anlatacak mısınız?

İŞINSU: Onlar için ne yapsak az olur, kifayetsiz olur. Bu açıdan bakınca yeterince işlenmediği kanaatindeyim. Bence sadece Türkiye’de değil, bizimle beraber diğer ülkelerden de ilim adamlarının, romancıların, yayıncıların, filmcilerin bu “abide şahsiyetleri” araştırmaları, kendi gönül süzgeçlerinden geçirerek bütün dünyaya anlatmalarını isterim.

YARDIM: Emine Hanım vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

İŞINSU: Ben teşekkür ederim efendim.

Mehmet Nuri Yardım (Romancılar Konuşuyor, Nesil Yayınları –Düzenlenmiştir.)

B. HAYAT BİR TİYATRO SAHNESİ

Turan Oflazoğlu ile Tarihî Bir Gün

Oyun yazarı, şair, eleştirmen ve çevirmen Oflazoğlu 1932’de Adana’da dünyaya geldi. 1945 yılında II. Dünya Savaşı’nın sona ermesinden önce, ailesiyle İstanbul’a geldi. Kumkapı (Gedipaşa) Ortaokulunu, Vefa Lisesini bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesine girdi. Bir yıl sonra Edebiyat Fakültesine geçiş yaptı. Felsefe ve İngiliz Edebiyatı bölümlerini bitirdi. Askerlik görevini Genelkurmay Başkanının özel çevirmeni olarak yaptı. 1963 yılında Fullbright bursu kazanarak tiyatro eğitimi için, ABD’nin Washington Üniversitesine (Seattle) gitti. Daha önce Ankara Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesinde tiyatro dersleri vermiş olan Grand Redford’un öğrencisi oldu. Kezban adlı ilk oyununu orada yazdı ve oyun ilk kez Seattle’da sahnelendi. 1964 yılında Türkiye’ye döndü ve TRT İstanbul Radyosu tiyatro bölümünde dramaturg olarak çalıştı. Çalışmaları ile bir çok ödül aldı.

Yalnızca ders kitaplarında okuduğumuz ansiklopedilerden öğrendiğimiz tarihî simalar, onun tiyatroları ile hayat buldu ve kişileşti. Padişahlar hanım sultanlar, devlet adamları, yeniçeriler, sipahiler, şehitler, köylüler ve daha birçok karakter tarihin tozlu yapraklarından çıkarak karşımıza geldi. Onun oyunları ile zaman tüneline geçtik, tarihimizdeki birçok olaya ve olguya, içinden bakabildik. Oflazoğlu, sanatını tiyatronun büyüğü ile buluşturdu ve bize tarihi yaşattı.

Sunucu: Efendim, özellikle tiyatro eserlerinizle tanınıyorsunuz. Osmanlı tarihini tragedya için büyük bir kaynak olarak görüyorsunuz. Ne tür tepkiler alıyorsunuz?

A.Turan Oflazoğlu: Kinderman diye ünlü Avusturyalı bir tiyatro adamı İstanbul’a geldi. O sırada benim IV. Murat oynanıyor Atatürk Kültür Merkezinde. İşte Kinderman’a gösteriyorlar bu oyunu, konuyu anlatıyorlar. Yanına bir çevirmen koyuyorlar. Önemli yerleri tercüme etsin diye. Oyun bittiği zaman Kinderman: “Bu Avusturya’yı büyüleyecek kadar güzel bir oyun.” demiş. Bundan daha güzel bir şey olabilir mi? O kadar mutlu olmuştum ki hiç unutamıyorum bunu.

Sunucu: Oyunlarındaki tarihî kişiler gece gördükleri düşlerden etkileniyorlar ve bunları yorumlayarak ona göre hareket ediyorlar. Düşlerin insan hayatı üzerindeki etkisi nedir?

A.Turan Oflazoğlu: Düşler derken, korkulu rüyalar, kâbuslar demiyorum. Ben epeydir yazı yazamıyorum. Yazdığım dönemlerde, yazmaya başlamadan önce mutlaka düşler görürdüm. O düşlerde genellikle annem olurdu, ırmak, nehir, deniz filan olurdu. Bu düşlerden birini gördüm mü “Allah’ım geliyor!” derdim, sevinçten dört dönerdim. Bir şey başlar ve dökülürdü ağızımdan. Yürüyüşe çıkardım, yanıma kâğıt kalem alırdım mütemadiyen. Bazen gece üçte dörtte uyanırdım. Bakıyordum, konuşuyorlar kişiler ağızımda. Notlar alırdım. Ondan sonra o notlar birleştirilir bir organizma hâlinde, oyun çıkardı. Epeydir bu olmuyor ne yazık ki. Demin sözünü ettiğim şeyleri yaşarsam yeniden inşallah yazmak isterim.

Sunucu: İnşallah, ben heyecanla, dört gözle bekleyeceğim kendi adıma. Tabii ki Türkiye’de bekleyecek... Bize Amerika’daki hayatınızdan da bahseder misiniz?

A.Turan Oflazoğlu: Askerden terhis olmadan önce Fullbright sınavlarına girdim. Burs sınavını kazandım, Amerika’ya gittim. Oyun yazarlığı derslerini orada aldım. İlk oyunu da orada yazdım. Kezban’ın İngilizcesi ilk defa orada oynandı.

Kezban, benim rahmetli amcalarımdan birinin hanımıydı. Benim babaannem beş çocuk doğurmuş, dördü savaşta, dünya savaşında şehit oluyor, yani bu kadın dört defa künye alıyor. Düşünebiliyor

musunuz, kapı çalınıyor, jandarma gelmiş künye getiriyor. Dört defa... Babam rahmetli, hafız ve hoca olduğu için askere alınmıyor. O zamanlar öyle bir uygulama varmış. Benim "Kezban", "Allah'ın Dediği Olur", "Elif Ana" oradaki yaşantılarım sayesinde ortaya çıkmış eserler.

Sunucu: Yurt dışına nasıl çıktınız?

A.Turan Oflazoğlu: Seattle'da Washington Üniversitesinde Grand Age Redford diye bir adam tiyatro dersleri veriyordu. Benden önce Güngör Dilmen gitmişti ve o hocayı tanıyıyordum. Güngör Dilmen benim arkadaşımıdır ve benim şiirlerimi çok sever hatta bana derdi ki "Senin bu şiirlerin var ya... Sen tiyatro yaz, mutlaka yaz, bizim Shakespeare'imiz, bizim Moliere'imiz sen olacaksın" derdi. Kendisi benden önce meşhur olmuş, düşünün yani, Midas'ın Kulakları'nı yazdı. Hiç unutmam IV. Murat'ı yazdığım zaman, oturduğu evin bahçesinde okudu, hiç gözü sulu birisi olmadığı hâlde gözlerinden yaşlar indi. Ne dedi biliyor musunuz? Tiyatroda benim rakibim olan birisi üstelik "Turan, bu oyun var ya tiyatro tarihinin yüzlerce oyununu silindir gibi ezip geçiyor" dedi. Ondan sonra IV. Murat öyle bir patladı ki... Anlatamam.

Sunucu: Bu ülkenin yetiştirdiği bu çok değerli insanın toplumumuza bir mesaj vermesini istiyorum. Mesajı da tıpkı eserleri gibi geleceğe kalacak bir miras, bir ders niteliğinde. Kendisine nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum.

A.Turan Oflazoğlu: Benim oyunumda şehzade Cem şöyle söyler; "İnsanın gerçek vatani dili midir ne?" İnsanın gerçek vatani dilidir. Türkçe giderse, Türk kalır mı? O nedenle Türkçeye sahip çıkmamız gerekiyor.

(Türkiye Dil ve Edebiyat Dergisi 44. Sayı-Düzenlenmiştir.)

C. KARDEŞ KALEMLER Beyaz Gemi

Çocuk San-Yaş Vadisi'nde dedesi, üvey ninesi, Orozkul, Bekey Hala, Seydahmet, Gülcemal ve köpeği Beltek ile beraber yaşamaktadır. Dedesi Mümin ona bakmaktadır. Çocuğun annesi ve babası ayrılmış o da dedesi Mümin'e bırakılmıştır. Annesiz ve babasız büyüyen çocuğun tek tesellisi ise onu sahiplenen Mümin Dedesinin varlığıdır. Annesi ve babası onu çok küçük yaşlarda terk etmişlerdir. Annesi şehirde kendine yeni bir yaşam kurmuştur. Çocuk babasının beyaz geminin kaptanı olduğuna, bir gün başı insan başı olan bir balık olup beyaz gemiye kadar yüzeceğine ve babasıyla konuşacağına inanmaktadır. Aşağıda yer alan bölüm, çocuğun babasının yanına gitmenin ve onunla birlikte yaşamanın hayalini kurduğu bir günü anlatmaktadır.

Beyaz Gemi uzaklaşıyordu. Dürbünde bacaları bile görünmüyordu artık. Az sonra tamamen gözden kaybolacaktı. Şimdi çocuk, babasının gemisiyle yapacağı yolculuğun sonunu düşünmeli, bir son uydurmalıydı. O ana kadar her şey çok iyi gitmişti ama işin sonunu getiremiyordu bir türlü. Balığa dönüşmesini, çaya atlayıp göle kadar gelmesini, gemiye ulaşmasını, babasına kavuşmasını kolayca canlandırıyor gözünde. Babasına anlattıklarını da çok iyi hatırlıyordu. Ama bundan sonrasını bilemiyor, düşünemiyordu. Az sonra sahil görünecekti mesela. Daha sonra da gemi iskeleye yanaşacaktı. Denizciler gemiden çıkacak, her biri kendi evine gidecekti. Babası da gidecekti tabii. Karısı ve iki kızı rıhtımda onu bekliyorlardı. Şimdi ne yapacaktı peki? Ya babası onu almazsa? Haydi aldı diyelim, karısı ne der o zaman? "Bu çocuk da nereden çıktı? Burada ne işi var?" demez mi? Hayır, hayır, en iyisi babasıyla gitmemekti.

Bu arada Beyaz Gemi gittikçe uzaklaşıyor, güçlkle görünen bir nokta hâline gelmiş bulunuyordu. Güneş de suyun üzerine iyice çökmüştü. Dürbünle bakınca, ateş kırmızısı ve leylak rengindeki parıltılar göz kamaştırıyordu. Ve işte gemi artık görünmez oldu. Beyaz gemi masalı böylece son buldu. Şimdi eve dönmesi gerekiyordu.

(...)

Hava kararmış, gece olmuştu. Çocuğa ilkokul çantasının alındığı gün işte böyle geçti. Yatacağı zaman bir süre çantayı koyabileceği bir yer aradı. Nereye koyacağını bilemiyordu. Sonunda onu baş

ucuna, yastığın hemen yanına koydu. Daha sonra, okula başladığında, sınıfın yarısından fazlasında aynı cins çantanın olduğunu görecekti. Ama şimdilik bunu bilmiyordu, bilse bile önemi olmazdı. Çantası onun için çok güzel, çok özel bir şey olarak kalacaktı. Kısa hayatında onu yeni yeni olayların beklediğini, bir gün bu dünyada yapayalnız kalacağını, çantasından başka bir şeyi olmayacağını da bilmiyordu çocuk. Bütün bunlara sebep, çok sevdiği “Boynuzlu Maral Ana” masalı olacaktı.

O akşam bu masalı bir defa daha dinlemeyi öyle istiyordu ki! İhtiyar Mümin de çok severdi bu masalı ve onu sanki görmüş gibi, göğüs geçire geçire gözyaşını tutamadan, ara sıra derin düşüncelere dalarak anlatırdı. Ama dedesini rahatsız etmek istemedi. Onun masal anlatacak durumda olmadığını anlıyordu. “Başka bir zaman dinleriz.” Dedi çantasına. “Şimdi onu sana ben anlatayım. Dedemin anlattıklarını kelimesi kelimesine söylerim sana. Öyle yavaş anlatacağım ki başka kimse duymayacak. Ama sen iyi dinle. Ben, sinemadaki gibi her şeyi gözümde canlandırarak anlatmayı severim. Dedem bu masalda anlatılan her şeyin gerçek olduğunu söylüyor. Hepsi olmuş bunların...